

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Marie Turkové a soudců JUDr. Dagmar Nygrínové a JUDr. Petra Průchy v právní věci žalobkyně: **M. L.**, zast. Mgr. Petrem Taláškem, advokátem, se sídlem Ječmínkova 824, Chropyně, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 25, Praha 5, o kasační stížnosti žalobkyně proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 28. 4. 2008, č. j. 34 Cad 51/2008 - 9,

t a k t o :

Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 28. 4. 2008, č. j. 34 Cad 51/2008 - 9, **se zrušuje a věc se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Krajský soud v Brně usnesením ze dne 28. 4. 2008, č. j. 34 Cad 51/2008 - 9, odmítl řízení o podání žalobkyně ze dne 25. 3. 2008 a rozhodl dále, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení. V odůvodnění soud uvedl, že podáním ze dne 25. 3. 2008 žalobkyně podala odvolání proti „tomuto“ rozhodnutí, k němuž připojila rozhodnutí žalované ze dne 12. 3. 2008. Podání odůvodnila tím, že již nějakou dobu nezvládá domácí práce, nemá sílu v rukou ani v nohou, při sebemenší zátěži se u ní objevuje slabost v celém těle a třes těla, její zdravotní stav se nezlepšil, je po těžké operaci hlavy a objevují se u ní problémy. Soud žalobkyni usnesením ze dne 1. 4. 2008 vyzval, aby do patnácti dnů doplnila a upřesnila své podání, a současně žalobkyni podle § 37 odst. 5 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“), poučil, že neodstraní-li ve stanovené lhůtě vady, jejichž odstranění soud nařídil a jež brání věcnému vyřízení podání, bude její podání odmítnuto. Žalobkyně na výzvu reagovala podáním ze dne 13. 4. 2008, uvedla, že odvolání se týká plného invalidního důchodu a směřuje proti „posudkové okresní správě sociálního zabezpečení v Kroměříži“, která jí plný invalidní důchod odňala. Žalobkyně dále sdělila, že s rozhodnutím nesouhlasí, neboť již několik

roků nezvládá domácí práce, byla na těžké operaci hlavy a začínají se jí objevovat vážné problémy. Soud shledal, že v posuzované věci je zřejmé, že podání žalobkyně ze dne 25. 3. 2008 neobsahuje ani po doplnění ze dne 13. 4. 2008 řádné označení napadeného rozhodnutí a žalovaného účastníka řízení a tyto vady podání nebyly ve stanovené lhůtě odstraněny. Podle soudu je řízení (zřejmě myšleno podání, pozn. soudu) zatíženo vadami, v důsledku nichž nejsou splněny podmínky řízení, proto nelze v řízení pokračovat a soud podání ve smyslu § 37 odst. 5 s. ř. s. odmítl.

Proti tomuto usnesení podala žalobkyně (dále jen „stěžovatelka“) včas kasační stížnost a požádala o přidělení bezplatného advokáta.

Krajský soud v Brně usnesením ze dne 16. 6. 2008, č. j. 34 Cad 51/2008 - 21, ustanovil zástupcem stěžovatelky pro řízení o kasační stížnosti Mgr. Petra Taláška, advokáta, kterého následně vyzval k doplnění kasační stížnosti.

V doplnění kasační stížnosti stěžovatelka uvedla kasační důvod podle § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s. Poukázala na ustanovení § 36 s. ř. s. a namítala, že krajský soud nesplnil svou zákonem stanovenou povinnost poučit stěžovatelku o jejích procesních právech a povinnostech v rozsahu nezbytném, aby v řízení neutrpěla újmu. Pochybení spatřovala v tom, že ji soud nepoučil o možnosti požádat o ustanovení zástupce. Stěžovatelka splňuje podmínky pro osvobození od soudních poplatků a z jejího podání ze dne 25. 3. 2008 je zřejmé, že není schopna sama formulovat podání nejen pro nedostatek právního vzdělání, ale především vzhledem k jejímu zdravotnímu stavu. Stěžovatelka navrhl, aby Nejvyšší správní soud napadené usnesení zrušil a věc vrátil krajskému soudu k dalšímu řízení.

Žalovaná se ke kasační stížnosti nevyjádřila.

Nejvyšší správní soud posoudil důvodnost kasační stížnosti v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů; zkoumal při tom, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž by musel přihlídnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 2 a 3 s. ř. s.).

Podle § 109 odst. 3 s. ř. s. je Nejvyšší správní soud vázán důvody kasační stížnosti; to neplatí, bylo-li řízení před soudem zmatečné (§ 103 odst. 1 písm. c)) nebo bylo zatíženo vadou, která mohla mít za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé, anebo je-li napadené rozhodnutí nepřezkoumatelné (§ 103 odst. 1 písm. d)), jakož i v případech, kdy je rozhodnutí správního orgánu nicotné.

Podle konstantní judikatury Nejvyššího správního soudu, *je-li kasační stížností napadeno usnesení o odmítnutí žaloby, přicházejí pro stěžovatele v úvahu z povahy věci pouze kasační důvody dle § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s., spočívající v tvrzené nezákonnosti rozhodnutí o odmítnutí návrhu. Pod tento důvod spadá také případ, kdy vada řízení před soudem měla nebo mohla mít za následek vydání nezákonného rozhodnutí o odmítnutí návrhu, a dále vada řízení spočívající v tvrzené zmatečnosti řízení před soudem* (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 4. 2005, č. j. 3 Azs 33/2004 - 98, publikovaný ve Sbírce rozhodnutí Nejvyššího správního soudu pod č. 625/2005, www.nssoud.cz). Z citovaného rozsudku vyplývá, že v projednávané věci je jediným uplatnitelným kasačním důvodem důvod uvedený v § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s., který však zahrnuje i případnou zmatečnost řízení či vadu řízení, jež mohla mít za následek vydání nezákonného rozhodnutí. V těchto případech nebude Nejvyšší správní soud vázán důvody kasační stížnosti.

V projednávané věci dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že řízení před krajským soudem bylo zatíženo vadou, která mohla mít za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé.

Z obsahu soudního spisu Nejvyšší správní soud zjistil, že v iniciačním podání ze dne 25. 3. 2008 stěžovatelka uvedla číslo rozhodnutí žalované X a konstatovala: „*Proti tomuto rozhodnutí se odvolávám, a to z tohoto důvodu: Již nějakou dobu nezvládám domácí práce. Nemám sílu v rukou a ani v nohou. Při sebemenší zátěži se objeví slabost v celém těle i třes celého těla. Můj zdravotní stav se nezlepšil. Jsem také po těžké operaci hlavy a objevují se problémy.*“ K tomuto podání stěžovatelka přiložila rozhodnutí ze dne 12. 3. 2008, č. X, kterým žalovaná podle § 56 odst. 1 písm. a) zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, odňala žalobkyni od 2. 5. 2008 plný invalidní důchod.

Krajský soud v Brně usnesením ze dne 1. 4. 2008, č. j. 34 Cad 51/2008 - 4, stěžovatelku vyzval, aby ve lhůtě patnácti dnů od doručení usnesení doplnila a upřesnila své podání tak, aby bylo patrné, čeho se týká (zda částečného či plného invalidního důchodu), proti komu směřuje, bylo označeno rozhodnutí správního orgánu, které stěžovatelka napadá, a den jeho doručení, byl označen napadený výrok rozhodnutí (zde je třeba upřesnit, zda byl stěžovatelce odňat, event. nebyl přiznán částečný či plný invalidní důchod), byly doplněny žalobní body, z nichž musí být patrné, z jakých skutkových a právních důvodů považuje stěžovatelka napadený výrok rozhodnutí za nezákonný nebo nicotný, byly uvedeny důkazy, které stěžovatelka navrhuje provést k prokázání svých tvrzení, byl učiněn návrh výroku rozsudku. V odůvodnění soud uvedl, že podání nelze v dané podobě projednat, protože postrádá zákonem stanovené náležitosti označené ve výroku tohoto usnesení. Stěžovatelka je povinna především řádně označit napadené rozhodnutí, uvést datum jeho doručení a označit žalovaného účastníka řízení. Soud stěžovatelku upozornil, že o nároku na dávku důchodového pojištění rozhoduje žalovaná, zatímco lékaři OSSZ pro toto rozhodnutí pouze vypracovávají podkladové posudky o zdravotním stavu. Stěžovatelka dále uvede výrok rozhodnutí, který napadá (je třeba upřesnit, zda byl stěžovatelce odňat, event. nebyl přiznán částečný či plný invalidní důchod). Stěžovatelka dále vytyčí žalobní body a definuje, v čem spatřuje nezákonnost napadeného rozhodnutí, zda v nedostatečném zjištění svého zdravotního stavu či v chybném posudkovém zhodnocení, a přitom vyličí rozhodující skutečnosti ve věci, tedy jakého dosáhla vzdělání, v jakých profesích a po jakou dobu postupně pracovala až do vydání napadeného rozhodnutí, případně zda je vedena jako uchazečka o zaměstnání na úřadu práce. Stěžovatelka dále uvede, jakými zdravotními potížemi trpí, jejich vznik, vývoj a průběh léčby. Stěžovatelka také navrhne důkazy, které mají být v řízení provedeny, případně je ke svému podání připojí. Jedná se především o lékařské nálezy, o něž opírá svůj nárok. Nemá-li stěžovatelka příslušné nálezy k dispozici, označí přesnou adresu lékařů nebo zdravotnických zařízení, kde je možno tuto dokumentaci vyžádat. Stěžovatelka poté učiní závěrečný návrh ve věci (napadené rozhodnutí může být k jejímu návrhu zrušeno a vráceno žalované k dalšímu řízení). Krajský soud rovněž stěžovatelku poučil, že neodstraní-li ve stanovené lhůtě výše uvedené vady podání, bude řízení o správní žalobě odmítnuto.

V podání ze dne 13. 4. 2008 stěžovatelka uvedla: „*Toto odvolání se týká plného invalidního důchodu. Směřuje proti posudkové okresní správě sociálního zabezpečení v*

Kroměříži. Plný invalidní důchod mi tato správa odňala 22. 2. 2008. S tímto rozhodnutím nesouhlasím a to z tohoto důvodu: Nežvládám již několik roků domácí práce. Byla jsem v Brně na těžké operaci hlavy. Začínají se mi po této operaci objevovat vážné problémy, které mne šokují.“

Krajský soud následně vydal usnesení napadené kasační stížností.

Z takto zjištěného skutkového stavu vycházel Nejvyšší správní soud při rozhodování o kasační stížnosti.

Podle konstantní judikatury Nejvyššího správního soudu *přepjatý formalismus při posuzování náležitostí žaloby ve správním soudnictví - a stejně tak i jakýchkoliv jiných procesních úkonů účastníků řízení - naprosto neodpovídá principu materiálního právního státu, ale ani samotnému poslání soudnictví. Soudy jsou nezávislé a nestranné státní orgány, které usilují o nalezení spravedlnosti rozhodováním v konkrétních věcech a které nemohou odmítnout zabývat se určitou věcí ze zcela formálních či spíše formalistických důvodů, ale pouze z takových příčin, které poskytování soudní ochrany skutečně vylučují.* (srov. usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 10. 2004, č. j. 5 Afs 16/2003 - 56, publikované ve Sbírce rozhodnutí Nejvyššího správního soudu pod č. 534/2005).

Citovanému požadavku krajský soud nedostál, neboť podání stěžovatelky odmítl ze zcela formálních důvodů, které rozhodně nebyly překážkou, jež by vylučovala poskytnutí soudní ochrany. Důvodem pro odmítnutí podání, na kterém krajský soud vystavěl odůvodnění svého rozhodnutí, byl nedostatek řádného označení napadeného rozhodnutí a žalovaného účastníka řízení.

Nejvyšší správní soud posoudil obsah obou podání stěžovatelky včetně přílohy a shledal, že z těchto podání je zcela evidentní, že směřují proti rozhodnutí žalované ze dne 12. 3. 2008, č. X, které stěžovatelka přiložila k prvnímu z nich. Tomuto závěru dále nasvědčuje skutečnost, že stěžovatelka v iniciačním podání uvedla číslo tohoto rozhodnutí, jsouc vedena pokynem „*V písemném styku vždy uvádějte toto číslo*“ obsaženým v rozhodnutí žalované. Stejně tak datum, jež stěžovatelka uvedla v textu doplňujícího podání, odpovídá datu vydání posudku Okresní správy sociálního zabezpečení Kroměříž, na který rozhodnutí žalované odkazuje.

Tomuto závěru neodporuje ani obsah doplňujícího podání, v němž stěžovatelka uvedla, že její podání směřuje proti posudkové okresní správě sociálního zabezpečení v Kroměříži. Z tohoto podání totiž jednoznačně vyplývá, že stěžovatelka napadá rozhodnutí o odnětí plného invalidního důchodu, které nevydává neexistující „*posudková okresní správa sociálního zabezpečení v Kroměříži*“, ale Česká správa sociálního zabezpečení.

Podle názoru Nejvyššího správního soudu pro stěžovatelku, která je podle obsahu jejích podání bezpochyby právním laikem, usnesení krajského soudu ze dne 1. 4. 2008. Přiložila-li stěžovatelka k iniciačnímu podání i rozhodnutí, proti němuž tímto podáním brojila, je pochopitelné, že nevěděla, v čem spatřuje soud nedostatek označení napadeného rozhodnutí, když z laického pohledu neexistuje lepší způsob označení rozhodnutí než předložení jeho úplné kopie. Stěžovatelka se proto pokusila požadavku krajského soudu vyhovět a doplnila své podání tak, že označila jiný úkon, jímž se cítila dotčena ve svých právech a který chybně považovala za rozhodnutí.

Nejvyšší správní soud doplňuje, že ve svých rozhodnutích opakovaně vyjádřil, že při odstraňování vad podání musí soud postupovat způsobem přiměřeným vzdělání, věku a zkušenostem vyzývaného subjektu, s přihlédnutím ke všem okolnostem případu. V dané věci je s přihlédnutím ke všem okolnostem případu včetně vzdělání a zkušeností stěžovatelky jasné, že svým podáním ze dne 25. 3. 2008 napadla rozhodnutí žalované ze dne 12. 3. 2008.

K otázce označení žalovaného se Nejvyšší správní soud vyslovil rovněž ve shora zmíněném usnesení rozšířeného senátu ze dne 12. 10. 2004, č. j. 5 Afs 16/2003 - 56, podle kterého *v řízení o žalobě proti rozhodnutí správního orgánu podle § 65 a násl. s. ř. s. není osoba žalovaného určena tvrzením žalobce, ale kogentně ji určuje zákon. Je tedy věcí soudu, aby v řízení jako s žalovaným jednal s tím, kdo skutečně žalovaným má být, a ne s tím, koho chybně označil v žalobě žalobce; zvláštní usnesení o tom soud nevydává (§ 53 odst. 2 s. ř. s. a contrario)*. Soud rozhodující o žalobě ve správním soudnictví musí tedy z úřední povinnosti podle § 69 s. ř. s. identifikovat správní orgán, jehož rozhodnutí je napadáno žalobou.

V projednávané věci není pochyb o tom, že žalovaným subjektem je Česká správa sociálního zabezpečení, která vydala rozhodnutí připojené k iniciačnímu podání stěžovatelky. Skutečnost, že stěžovatelka ve svém podání ze dne 13. 4. 2008 uvedla, že směřuje proti posudkové okresní správě sociálního zabezpečení v Kroměříži, nemá v kontextu citované judikatury žádný význam.

Nejvyšší správní soud uzavírá, že nebyly splněny předpoklady pro odmítnutí podání stěžovatelky a napadené usnesení krajského soudu je výrazem nepřipustného procesního formalismu. Jedná se o natolik zásadní vadu, že k ní Nejvyšší správní soud přihlédl z úřední povinnosti.

Nejvyšší správní soud ve věci podotýká, že i před účinností soudního řádu správního bylo soudy ve správním soudnictvím důsledně vyžadováno, aby navrhovatelé (žalobci) řádně označili rozhodnutí, proti němuž jejich opravný prostředek směřoval, a pokud navrhovatelé setrvali přes poučení soudů na tom, že žalovanou je okresní správa sociálního zabezpečení, případně opravný prostředek směřuje proti „posudku okresní správy sociálního zabezpečení“, byla podání žalobců odmítána podle § 43 odst. 2 o. s. ř. Tento výše popsáný postup neplatil absolutně a vždy bylo třeba zvažovat konkrétní okolnosti věci. Přiložil-li účastník řízení rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení, kterým bylo rozhodnuto o dávce, byla tato skutečnost považována za dostačující pro závěr o tom, které rozhodnutí má být soudem přezkoumáno. Tak je tomu i v projednávané věci. Přestože tedy stěžovatelka neoznačila řádně rozhodnutí, proti kterému její žaloba směřuje, ale současně rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení připojila, neměl krajský soud dospět k jinému závěru než k tomu, že stěžovatelka napadá rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení ze dne 12. 3. 2008, č. X, jímž byl stěžovatelce odňat plný invalidní důchod podle § 56 odst. 1 písm. a) zákona č. 155/1995 Sb.

Nejvyšší správní soud shledal napadené usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 28. 4. 2008, č. j. 34 Cad 51/2008 - 9, nezákonným ve smyslu § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s., a proto je podle § 110 odst. 1 s. ř. s. zrušil a věc vrátil krajskému soudu k dalšímu řízení.

Za dané procesní situace se Nejvyšší správní soud nezabýval námitkami uplatněnými v kasační stížnosti.

Podle § 110 odst. 3 s. ř. s. zruší-li Nejvyšší správní soud rozhodnutí krajského soudu a vrátí-li mu věc k dalšímu řízení, je krajský soud vázán právním názorem vysloveným Nejvyšším správním soudem ve zrušovacím rozhodnutí. Na krajském soudu nyní bude, aby - po případné další výzvě k upřesnění žalobních tvrzení - v mezích žalobních bodů přezkoumal napadené rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení.

O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti a o odměně ustanoveného zástupce stěžovatelky rozhodne podle ustanovení § 110 odst. 2 s. ř. s. krajský soud.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 28. ledna 2009

JUDr. Marie
Turková
předsedkyně senátu